

Moduláris informatikaoktatás

6. osztályban

Készítette: Horváth-Kovács Beáta

A Könyvtárhasználat tanításának célja

A Nemzeti Alaptanterv a Könyvtárhasználatot nem csupán a számítástechnika mellé rendeli, hanem egy tágabb összefüggésben is elhelyezi. Az Informatika műveltségterület bevezetőjében ezt olvassuk:

“Mindennapi gyakorlatunkban megnövekedett az információ társadalmi szerepe, és felértékelődött az informálódás képessége. Az egyén érdeke, hogy időben hozzájusson a munkájához, az életvitele alakításához szükséges információkhoz, képes legyen azokat céljának megfelelően feldolgozni és alkalmazni. Ehhez el kell sajátítania a megfelelő információszerezési, -feldolgozási és -átadási technikákat, valamint az információkezelés jogi és etikai szabályait (információk átvétele, bizalmas kezelése stb.).

E gyorsan változó, fejlődő területen nagyfokú az ismeretek elavulása is, ezért különösen fontos, hogy a tanulónak igénye legyen informatikai ismereteinek folyamatos megújítására.

A felkészítés fő területei:

- a számítógépes ismeretek,*
- a könyvtári informatika,*
- az információkezelés technikai oldala,,*
- a tömegkommunikáció.*

*Az utóbbi évtizedekben zajló információs forradalom sokrétűen hat mindennapjainkra. Az elektronikus adatkezelő eszközök fejlődésének és elterjedésének hatására kibővült az ember módszer- és eszköztára, a megoldható problémák köre. Az új eszközök közül sokoldalúságával és hozzáférhetőségével kiemelkedik a számítógép, mely önmagában is, de főleg számítógépes hálózatra kapcsolva újszerű probléma-megoldási lehetőségeket biztosít. E tudás jelentős része napjainkra az alpműveltség részének tekinthető. Az idevágó ismereteket foglalja össze a **számítástechnika**.*

*A korszerű iskolarendszerben az iskolai könyvtár forrásközponttá válik. Gyűjteménye széleskörűen tartalmazza azokat az információkat és információhordozókat, amelyeket az intézmény oktatásában hasznosít, befogadva, felhasználva a különféle rögzítési, tárolási és kereső technikákat. A könyvtár használata minden ismeretterületen nélkülözhetetlen, hiszen informatikai szolgáltatásai az iskolai tevékenység teljességére irányulnak. Használatának technikáját, módszereit – az önálló ismeretszerzés érdekében – a tanulónak el kell sajátítania. Ezt a műveltségkört nevezzük **könyvtári informatikának**.”*

A könyvtárhasználat tantárgyban az ismeretek a könyvtárra, mint információtároló és szolgáltató egységre, a dokumentumokra, mint forrásokra, és az elérésüket biztosító tájékoztató eszközökre vonatkoznak.

Célkitűzései: A könyvtárhasználati oktatásának fel kell készítenie a tanulókat az információszerezés kibővülő lehetőségeinek felhasználására, az információk elérésére, kritikus szelekciójára, feldolgozására és a folyamat értékelésére. Az iskolai és más típusú könyvtárak, könyvtári források, eszközök megismertetésével, valamint a velük végzett tevékenységek gyakoroltatásával tudatos és biztos használói magatartás kialakítása a cél. A könyvtár „forrásközpont”-ként történő felhasználásával meg kell alapoznia az önműveléshez szükséges attitűdöket, képességeket, tanulási technikákat.

A könyvtárhasználat területei

- Általános könyvtárhasználati ismeretek:

A könyvtár rendje, használata, különböző könyvtártípusok megismertetése.

- Dokumentumismeret:

A dokumentumok tartalmi és formai megismerése s az ezzel kapcsolatos technikák megismerése.

- A könyvtári tájékoztatás eszközei:

A tájékoztatás direkt (kézikönyvek, kézikönyvtár) és indirekt (katalógusok, bibliográfiák) eszközeinek használata az információ gyors eléréséhez, megtalálásához.

- A szellemi munka technikája:

A különböző forrásokból szerzett információk feldolgozásának, alkalmazásának, újraalkalmazásának ismeretei.

A könyvtárhasználati órán alkalmazható módszerek

Az oktatási módszerek a tanítás általános módszerei, különböző tantárgyak esetében más-más célok elérése érdekében más-más eljárások, tevékenységelemek, tanítási készségek, illetve ezek különféle kombinációja kerül előtérbe. Falus Iván alapján a könyvtárhasználat során a következő módszerek alkalmazhatók eltérő arányban:

- Előadás:

Meglehetősen ritkán, elsősorban új fogalom vagy új témakör bevezetésénél alkalmazzuk, ha az anyag máshonnan nem hozzáférhető.

- Magyarázat:

Gyakoribb, mint az előadás. A tanulók előzetes ismereteire épít, megfogalmazza a célokat. Épít a szemléltető eszközök használatára is.

- Megbeszélés:

Legkedveltebb és leggyakrabban alkalmazott tanítási módszerek egyike, amely fejleszti a tanulók jó kommunikációs képességét, gondolkodását is. A könyvtárhasználat kötetlenebb keretei között általánosan alkalmazható és alkalmazandó.

- Tanulói kiselőadás:

Akkor éri el célját, ha élményszerű, leköti a hallgatóságot, tartalmaz új információt. Komoly könyvtári kutatómunkát igényel, a könyvtárostanár már a felkészüléskor segíti tanítványát a megfelelő források megtalálásában, szelektálásában. A felkészülésben és az előadásban is használtathatjuk a számítógépet, az elektronikus információhordozókat.

- Szemléltetés:

Minden tantárgy tanításában jelentős szerepet tölt be. Az új információhordozók különösen nagy szerephez juthatnak benne, sokan úgy is gondolják, hogy arra a legalkalmasabbak. A multimédiás CD-ROM-okon, a hálózaton elérhető művészeti, természettudományi stb. anyagok a szemléltetés új távlatát nyitották meg. Fontos, hogy minden tanuló tudja követni a szemléltetés folyamatát, így megfelelő technikái

háttér szükséges a elektronikus források használatakor. Ha egy számítógép van, akkor kell hozzá egy kivetítő, amely az egész tanulócsoporthoz számára láthatóvá teszi a képernyőt. Akkor eredményes a szemléltetés, ha aktivizálja a tanulókat, s megtörténik a szükséges visszacsatolás.

- Kooperatív oktatási módszer - csoportmunka:

A könyvtárhasználati órán legeredményesebben alkalmazható munkaforma. A gyerekek segíteni tudnak egymásnak, s felelősek egymás munkájáért. Általában egy csoportot 3-5 fő alkot. Lehetővé teszi ez a munkaforma a dokumentumok változatos megismertetését, használatát. Az elektronikus információforrások is ebben a munkaformában használhatók legeredményesebben.

- Szimuláció, szerepjáték, játék:

Az életkori sajátosságoknak megfelelő játék minden olyan alkalomnak része kellene, hogy legyen, ahol gyerekekkel foglalkozunk. A játékot a gyerekek nagyon komolyan veszik, még olyanok is aktívan bekapcsolódnak, s juthatnak sikerélményhez, akik amúgy teljesítményük vagy magatartásuk miatt gyakran a háttérbe szorulnak. Könyvtári foglalkozásokon a vetélkedő, a szójátékok, a játékos tesztek, szó- és képkirakók, a „Mire gondoltam”, a „Most mutasd meg” és egyéb típusú játékok elsősorban nem a szórakozást, hanem az ismeretszerzést, feldolgozást és alkalmazást szolgálják.

Könyvtárhasználat tanítása, moduláris oktatás keretén belül

A MODUL NEVE: Modul 1. Szervezési feladatok, Ismétlés

KÉSZÍTETTE: Horváth-Kovács Beáta

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	Könyvtári szabályok algoritmusának közös elkészítése. A könyvtárhasználat alapjainak bemutatása. A rendszeres könyvtárhasználat igényének kialakítása. Az előzetes könyvtárhasználati ismeretek felelevenítése, rendszerezése.
IDŐKERET	2 óra
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	12-13 évesek, 6. évfolyam
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	Előzetes ismeret: Nem szükséges.
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	A megfelelő információszerzési, feldolgozási, kommunikációs képességek fejlesztése. Az önálló előadási, önfejlesztési kompetencia fejlesztése.

AJÁNLÁS

Módszerek:

- Bemutató
- Beszélgetés
- Megbeszélés
- Tevékenykedtetés
- Gyakorlás
- Egyéni szabad tevékenykedés

Munkaformák:

- Csoportos
- Egyéni
- Frontális

AZ ÉRTÉKELÉS

A tanítási órákon figyelemmel kísérjük a tanulók munkáját, rendszeresen értékeljük szóban a teljesítményüket és a munkafegyelmüket.

A gyakorlóórákon lehetőség van a hibák észrevételére, kijavítására, mielőtt sor kerülne a számonkérésre, osztályozásra.

Az osztályozás során törekszünk arra, hogy az ellenőrzés, számonkérés változatos legyen. Az ellenőrzésnek szóbeli, írásbeli és gyakorlati formáját alkalmazzuk.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Modulvázlat

	Lépések, tevékenységek	Kiemelt készségek, képességek	Eszközök, feladatok
1.	A könyvtár fogalma, szerkezete, viselkedési szabályok a könyvtár területén belül. A könyvek állapotának megőrzése.	szk, lk, i, gy, ö	Az iskolai könyvtár
2.	Az előzetes könyvtárhasználati ismeretek felelevenítése, rendszerezése. Keresés a könyvek között, eligazodás a különböző típusú dokumentumok között. Gyermeklexikonok használata. A könyv formai és tartalmi egységei.	szk, lk, i, gy, ö	Az iskolai könyvtár Lexikonok, gyermeklexikonok

**A MODUL NEVE: Modul 2. Az időszaki kiadványok
KÉSZÍTETTE: Horváth-Kovács Beáta****MODULLEÍRÁS**

A MODUL CÉLJA	Megismertetés az időszaki kiadványok jellemzőivel, típusaival, csoportosítási lehetőségeivel. Az időszaki kiadványok használatának megismerése, alkalmazása. A rendszeres könyvtárhasználat igényének kialakítása.
IDŐKERET	3 óra
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	12-13 évesek, 6. évfolyam
MODULLKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	Előzetes ismeret: Egyéni tapasztalatok A könyv formai és tartalmi egységei
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	Megfigyelési, képi információ feldolgozási kompetencia fejlesztése. Megismertetés az információhordozók típusaival. A megfelelő információszerzési, rendszerezési kompetencia fejlesztése.

AJÁNLÁS**Módszerek:**

- Bemutató
- Megfigyelés
- Tevékenykedtetés
- Beszélgetés
- Megbeszélés
- Gyakorlás
- Ellenőrzés
- Egyéni szabad tevékenykedés

Munkaformák:

- Csoportos
- Egyéni
- Frontális

AZ ÉRTÉKELÉS

A tanítási órákon figyelemmel kísérjük a tanulók munkáját, rendszeresen értékeljük szóban a teljesítményüket és a munkafegyelmüket.

A gyakorlóórákon lehetőség van a hibák észrevételére, kijavítására, mielőtt sor kerülne a számonkérésre, osztályozásra.

Az osztályozás során törekszünk arra, hogy az ellenőrzés, számonkérés változatos legyen. Az ellenőrzésnek szóbeli, írásbeli és gyakorlati formáját alkalmazzuk.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Modulvázlat

	Lépések, tevékenységek	Kiemelt készségek, képessegek	Eszközök, feladatok
1.	Az időszaki kiadványok jellemzői	k, lk, i, if, ö	Az iskolai könyvtár
2.	Az időszaki kiadványok csoportosítása pl. megjelenésük gyakorisága szerint	k, lk, i, if, ö	Az iskolai könyvtár időszaki kiadványai
3.	A Somogyi hírlap egy példányának elemzése, adatok, információ gyűjtése	k, lk, i, if, ua, ö	A Somogyi Hírlap című napilap minden tanuló számára

A MODUL NEVE: Modul 3. Állományrészek a könyvtárban
KÉSZÍTETTE: Horváth-Kovács Beáta

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	Megismertetés a könyvtár használatával. A könyvtár részlegeiben és az állomány szerkezetében való eligazodás.
IDŐKERET	2 óra
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	12-13 évesek, 6. évfolyam
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	Előzetes ismeret: Egyéni tapasztalatok Könyvtári alapismeretek Dokumentum típusok
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	Megismertetés a könyvtár használatával: keresés a könyvek között, eligazodás az állományrészek között. A rendszerezési, osztályozási kompetencia fejlesztése. A megfelelő könyvtári információszerzési technika elsajátítása. A könyvtár rendszeres használatára nevelés.

AJÁNLÁS

Módszerek:

- Bemutató
- Megfigyelés
- Beszélgetés
- Vita
- Tevékenykedtetés
- Ellenőrzés
- Egyéni és csoportos tevékenykedés

Munkaformák:

- Csoportos
- Egyéni
- Frontális

AZ ÉRTÉKELÉS

A tanítási órákon figyelemmel kísérjük a tanulók munkáját, rendszeresen értékeljük szóban a teljesítményüket és a munkafegyelmüket.

A gyakorlóórákon lehetőség van a hibák észrevételére, kijavítására, mielőtt sor kerülne a számonkérésre, osztályozásra.

Az osztályozás során törekszünk arra, hogy az ellenőrzés, számonkérés változatos legyen. Az ellenőrzésnek szóbeli, írásbeli és gyakorlati formáját alkalmazzuk.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Modulvázlat

	Lépések, tevékenységek	Kiemelt készségek, képessegek	Eszközök, feladatok
1.	A könyvtári állomány fogalma A könyvtári állomány részei, csoportosításuk a könyvtári rendszerben.	szk, lk, i, if, ö	Az iskolai könyvtár
2.	Az iskola könyvtári állományának tanulmányozása Dokumentumok csoportosítása a használat módja szerint	szk, lk, egy, p, i, if, ö	Az iskolai könyvtár és dokumentumai

A MODUL NEVE: Modul 4. A szépirodalom könyvtári rendje
KÉSZÍTETTE: Horváth-Kovács Beáta**MODULLEÍRÁS**

A MODUL CÉLJA	Megismertetés a könyvtár használatával: eligazodás a könyvtár részlegeiben, állományrészeiben. A könyvek tartalom szerinti csoportosítása. A szépirodalom könyvtári rendjének megismertetése.
IDŐKERET	3 óra
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	12-13 évesek, 6. évfolyam
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	Előzetes ismeret: Egyéni tapasztalatok A könyvek tartalom szerinti csoportjai
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	Probléma-megoldási, képi információ feldolgozási és információkezelési kompetencia fejlesztése. A megfelelő könyvtári információszerzési technikák elsajátítása A rendszerezési, osztályozási kompetencia fejlesztése.

AJÁNLÁS**Módszerek:**

- Beszélgetés
- Bemutató
- Megfigyeltetés
- Tevékenykedtetés
- Gyakorlás
- Ellenőrzés
- Vita
- Megbeszélés
- Egyéni és csoportos szabad tevékenykedtetés

Munkaformák:

- Csoportos
- Egyéni
- Frontális

AZ ÉRTÉKELÉS

A tanítási órákon figyelemmel kísérjük a tanulók munkáját, rendszeresen értékeljük szóban a teljesítményüket és a munkafegyelmüket.

A gyakorlóórákon lehetőség van a hibák észrevételére, kijavítására, mielőtt sor kerülne a számonkérésre, osztályozásra.

Az osztályozás során törekszünk arra, hogy az ellenőrzés, számonkérés változatos legyen. Az ellenőrzésnek szóbeli, írásbeli és gyakorlati formáját alkalmazzuk.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Modulvázlat

	Lépések, tevékenységek	Kiemelt készségek, képessegek	Eszközök, feladatok
1.	A szépirodalmi könyvek fogalma, csoportosításuk	szk, lk, i, if, gy, ö	Az iskolai könyvtár szépirodalmi állományrésze
2.	A szépirodalom raktári rendje, Cutter –számok	szk, lk, i, if, gy, ö	Az iskolai könyvtár szépirodalmi állományrésze
3.	Feladatlap csoportmunkában	szk, lk, egy, p, i, if, úa, gy, ö	Az iskolai könyvtár szépirodalmi állományrésze, feladatlapok

A MODUL NEVE: Modul 5. Az ismeretközlő irodalom raktári rendje
KÉSZÍTETTE: Horváth-Kovács Beáta

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	Megismertetés a könyvtár használatával: eligazodás a könyvtár részlegeiben, állományrészeiben. A könyvek tartalom szerinti csoportosítása. Az ismeretközlő irodalom könyvtári rendjének megismertetése.
IDŐKERET	3 óra
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	12-13 évesek, 6. évfolyam
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	Előzetes ismeret: Egyéni tapasztalatok A könyvek tartalom szerinti csoportjai
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	Probléma-megoldási, képi információ feldolgozási és információkezelési kompetencia fejlesztése. A megfelelő könyvtári információszerzési technikák elsajátítása A rendszerezési, osztályozási kompetencia fejlesztése.

AJÁNLÁS

Módszerek:

- Beszélgetés
- Bemutató
- Megfigyeltetés
- Tevékenykedtetés
- Gyakorlás
- Ellenőrzés
- Vita
- Megbeszélés
- Egyéni és csoportos szabad tevékenykedtetés

Munkaformák:

- Csoportos
- Egyéni
- Frontális

AZ ÉRTÉKELÉS

A tanítási órákon figyelemmel kísérjük a tanulók munkáját, rendszeresen értékeljük szóban a teljesítményüket és a munkafegyelmüket.

A gyakorlóórákon lehetőség van a hibák észrevételére, kijavítására, mielőtt sor kerülne a számonkérésre, osztályozásra.

Az osztályozás során törekszünk arra, hogy az ellenőrzés, számonkérés változatos legyen. Az ellenőrzésnek szóbeli, írásbeli és gyakorlati formáját alkalmazzuk.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Modulvázlat

	Lépések, tevékenységek	Kiemelt készségek, képességek	Eszközök, feladatok
1.	Az ismeretközlő könyvek fogalma, csoportosításuk	szk, lk, i, if, gy, ö	Az iskolai könyvtár ismeretközlő állományrésze
2.	Az ismeretközlő irodalom raktári rendje, ETO számok	szk, lk, i, if, gy, ö	Az iskolai könyvtár ismeretközlő állományrésze
3.	Feladatlap csoportmunkában	szk, lk, egy, p, i, if, úa, gy, ö	Az iskolai könyvtár ismeretközlő állományrésze, feladatlapok

A MODUL NEVE: Modul 6. Tájékozódás a könyvekben
KÉSZÍTETTE: Horváth-Kovács Beáta**MODULLEÍRÁS**

A MODUL CÉLJA	Megismertetés a könyvben található tájékoztató eszközökkel: tartalomjegyzék, mutatók, utalás, jelek és rövidítések jegyzéke. A rendszeres könyv és könyvtárhasználat igényének kialakítása.
IDŐKERET	3 óra
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	12-13 évesek, 6. évfolyam
MODULLKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	Előzetes ismeret: Egyéni tapasztalatok A könyvek tartalmi egységei
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	Megfigyelési, probléma-megoldási kompetencia fejlesztése. A megfelelő könyvtári információszerzési technika elsajátítása.

AJÁNLÁS**Módszerek:**

- Bemutató
- Megfigyelés
- Megbeszélés
- Tevékenykedtetés
- Ellenőrzés
- Egyéni szabad tevékenykedés

Munkaformák:

- Csoportos
- Egyéni
- Frontális

AZ ÉRTÉKELÉS

A tanítási órákon figyelemmel kísérjük a tanulók munkáját, rendszeresen értékeljük szóban a teljesítményüket és a munkafegyelmüket.

A gyakorlóórákon lehetőség van a hibák észrevételére, kijavítására, mielőtt sor kerülne a számonkérésre, osztályozásra.

Az osztályozás során törekszünk arra, hogy az ellenőrzés, számonkérés változatos legyen. Az ellenőrzésnek szóbeli, írásbeli és gyakorlati formáját alkalmazzuk.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Modulvázlat

	Lépések, tevékenységek	Kiemelt készségek, képessegek	Eszközök, feladatok
1.	A könyv formai és tartalmi egységeinek felelevenítése A könyvek használatában segítséget nyújtó tájékoztató eszközök felsorolása, gyűjtése csoportmunkába	k, d, sk, lk, egy, p, i, ig, if, ö	Az iskolai könyvtár és dokumentumai
2.	Feladatlap csoport munkában (Tartalomjegyzék, mutatók)	k, d, sk, lk, egy, p, i, if, ö	Az iskolai könyvtár és dokumentumai
3.	Feladatlap csoport munkában (Utalás, Jelek és rövidítések jegyzéke)	k, d, sk, lk, egy, p, i, if, ö	Az iskolai könyvtár és dokumentumai

A MODUL NEVE: Modul 8. Összefoglalás, Rendszerezés
KÉSZÍTETTE: Horváth-Kovács Beáta

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	Az éves tananyag összefoglalása, rendszerezése.
IDŐKERET	2 óra
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	12-13 évesek, 6. évfolyam
MODULLKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	Előzetes ismeret: Egyéni tapasztalatok A tanév előző 6 modulja.
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	Kommunikációs, önfejlesztési kompetencia fejlesztése. A megfelelő információszerzési, rendszerezési kompetencia fejlesztése.

AJÁNLÁS

Módszerek:

- Gyakorlás
- Tevékenykedtetés
- Ellenőrzés
- Egyéni és csoportos tevékenykedés

Munkaformák:

- Csoportos
- Egyéni
- Frontális

AZ ÉRTÉKELÉS

A tanítási órákon figyelemmel kísérjük a tanulók munkáját, rendszeresen értékeljük szóban a teljesítményüket és a munkafegyelmüket.

A gyakorlóórákon lehetőség van a hibák észrevételére, kijavítására, mielőtt sor kerülne a számonkérésre, osztályozásra.

Az osztályozás során törekszünk arra, hogy az ellenőrzés, számonkérés változatos legyen. Az ellenőrzésnek szóbeli, írásbeli és gyakorlati formáját alkalmazzuk.

A FELDOLGOZÁS MENETE

Modulvázlat

	Lépések, tevékenységek	Kiemelt készségek, képességek	Eszközök, feladatok
1.	Összefoglalás	lk, egy, p, i, ig, dg, if, úa, gy, ö	Az iskolai könyvtár és dokumentumai
2.	Dolgozat írás	szk, lk, é, p, i, ig, ag, if, úa, ö	Az iskolai könyvtár és dokumentumai

Kulcskompetenciák:

k kommunikációs

n narratív

d döntési

szk szabálykövető

lk lényegkiemelő

é életvezetési

egy együttműködési

p problémamegoldó

kr kritikai

i komplex információk kezelésével kapcsolatos képességek

Gondolkodási képességek fejlesztése:

ig induktív gondolkodás

dg deduktív gondolkodás

kg korrelatív gondolkodás

ag analógiás gondolkodás

vm vizuális memória

Megismerési képességek fejlesztése

if információszerzés és– feldolgozás

úa az ismeretek új helyzetben való alkalmazása

szö szövegalkotás képessége

gy a mindennapi életben való eligazodás

ö az önálló ismeretszerzéshez szükséges képességek